

VOJENSTVÍ DOMA A V CIZINĚ.

Plukovník gen. št. rus. V. Dobrynin.*)

Nynější směry v ruském vojenství.

Ve vojenských kruzích poslední dobou značně stoupá zájem o nynější směry v ruském vojenství. Než proniknouti do této otázky znesnadňuje nejen nedostatek ruských vojenských děl mimo hranice Ruska nýbrž i nedostatek pomůcek bibliografických, které by ulehčily čtenáři pátrání po vojenských knihách.

*) Přeložil z ruštiny podplukovník gen. št. B. Neumann.

Tyto řádky, psané na výzvu redakce V. R., nevyčerpávají otázky úplně. Vypočítávám v nich jen knihy, které jsem sám četl nebo o nichž jsem zvěděl z bibliografických vydání, a doprovázím tento výpočet krátkými kritickými poznámkami podle skupin, na které látku dělím. Zvláště obtížné jest seznámiti se se současnými sovětskými díly vojenskými, ač právě o ně se jeví zájem čtenářů.

V č. 1. V. R. z r. 1922 uveřejnil jsem již stať o této otázce; nyní však je nutno osnovu práce rozšířiti, neboť od té doby vojenských děl mnoho přibýlo.

Tak jako r. 1922 děli se stále ještě i nyní ruská literatura vojenská na tři základní skupiny podle politické příslušnosti autorů. Jest to jeden z řídkých, neli dokonce ojedinělých případů, kdy vojenští spisovatelé jsou nuceni uveřejňovati své odborné práce ne ve vojenských orgánech naučných, nýbrž v orgánech příslušných skupin politických.

Tyto skupiny jsou:

1. skupina emigrantská,
2. „směnověchovská“ skupina, klonící se ke skupině sovětské, a
3. skupina sovětská.

1. Emigrantská skupina je postavena v oboru vojenských otázek do velmi těžkých poměrů pro neutěšene hmotné podmínky. To jest jedna a snad jediná příčina, proč lidé mající zhusta velké bojové zkušenosti, nemohou přispěti svojí hrůznou v jinak jím milém oboru vojenském. A mezi emigranty jsou nejen osoby známe jako vůdci na bojišti, nýbrž i takové, které nabýly jména i v oboru vojenských nauk.

Periodickým, tištěným orgánem této skupiny je dosud „Vojennyj sbornik“, vydávaný v Srbsku. Koncem srpna dokončoval se tisk 5. čísla tohoto časopisu, jehož každé číslo má 300 až 350 stran.

V tak malém počtu čísel nebylo přirozené možné úplně osvětliti světovou válku, která nejvíce zajímá vojenské kruhy. Přes to však je jí věnována hlavní pozornost jak v oboru válečné historie, tak i v oboru válečného umění. Vedle toho se obírá tento časopis částečně i občanskou válkou. Slabinou jeho je chudost bibliografických zpráv, které by objasňovaly díla cizích vojenských spisovatelů.

Vedle „Vojenského sborníku“ byl vydáván mezi emigranty ještě „Morskoy sbornik“ (sborník válečného loďstva) — ručně psaný — a orgán vojenských letců „Naša stichija“ (náš živěl).

Ze samostatných prací vojenských byly dosud v emigraci vydány dvě knihy. Pisateli jedné z nich jsou známý vojenský znalec, bývalý lektor voj. akademie *) profesor Golovin a známý ve světových kruzích admirál Bubnov. Knize této „Tichookeánský problém ve XX. století“, vydané již v anglickém jazyku, dostalo se mnoho úplně zaslužených uznání v tisku cizím i ruském. Na neštěstí její ruské vydání je pokazeno úvodem chatrným, přisněji řečeno projevu jícím neporozumění v otázkách, řešených v knize. Autor úvodu, oceňuje „znalosti i povolanost“ tvůrců díla, podjal se úkolu odvážného sice, nevhodně však provedeného, totiž „doplňiti myšlenky“ v díle řešené. Kniha jistě by jen získala bez tohoto doplňku.

Druhá kniha je dílem rovněž bývalého lektora voj. akademie, gen. Gerya „Polčišča“. Autor se pokouší řešiti otázku budoucí armády na základě zkušenosti ze světové války.

Vedle těchto knih vydal gen. Golovin ještě dvě zajímavé brožury, shrnující jeho články z „Vojenského sborníku“: jedna jedná o jezdecktvu, druhá o letectvu. Tím je vyčerpána čistě vojenská literatura ruské emigrace.

Bohatší činnost projevila emigrantská skupina v rozboru občanské války a revoluce v Rusku. Na tomto poli pracují nejen vojenské osoby, nýbrž i činitelé veřejní a političtí. Emigrace tak bohatě přispěla ruské slovesnosti literaturou pamětí; tato literatura bude bohatým a zajímavým materiálem historikům ruské revoluce. Vydávání pamětí je značně lehčí, neboť je příjmem nejen různým orgánům, nýbrž i vydavatelství, jichž oborem není čistě vojenská literatura. Tato literatura získala dosti značný počet čtenářů.

Nebudeme se obíratí podrobným rozбором veškeré této literatury, nýbrž poukážeme zde jen na prameny, které se blíže zabývají rozborom vojenských otázek občanské války.

Především nutno upozorniti na tři brožury důstojníků gen. štábu, které osvětlovaly základy budování rudé armády. Nejzajímavější z nich je práce bývalého lektora vojen. akademie plukovníka Andogského „Jak se tvořila rudá armáda sovětského Ruska“. Druhé dílo je plukovníka gen. štábu Dobrynina „O organizaci a síle rudé, sovětské armády podle údajů za listopad-prosinec r. 1918“ (vydáno r. 1918). Třetí prací je brožura plukovníka gen. štábu Rjasnjanského „Sovětské Rusko r. 1919“ (vydáno r. 1919).

*) válečné školy. (Pozn. překl.)

Nejdůkladnější prací o občanské válce je „Vyličení ruských nepokojů“ od bývalého velitele protibolševických sil na jihu Ruska, generála Děnikina. Dosud byly vydány 4 knihy (díl I. — 2 knihy, díl II. a III. v naklad. Povolockého v Paříži). Dílo počíná událostmi na začátku světové války a došlo dosud do října 1918.

Paměti gen. Děnikina, psané slohem pěkným a lehkým, jsou bohaté zajímavými údaji, které znal pisatel jako osoba zaujímající vysoké postavení. Autor však nemá potřebné objektivnosti při oceňování některých událostí. Zvláště zcela nesprávně, tu úplně obcházejí některé události, jinde zase uměle zakrýváje cíl své práce, líčí úlohu, která připadla v tomto boji jižním kozákům, zvláště pak donským, kteří nesli hlavní tíži boje s bolševiky.

Příčina tohoto nesprávného ocenění je prostá: kozáci, vrstva pevně organizovaná a demokratická, nadaná celou řadou rodových zvláštností a sverázností, nesouhlasili s tím, aby hráli úlohu prostého řadového vojáka v rukách dobrovolnického velení. V čele kozáků stáli také kozáci rodem, z nichž někteří, jako gen. Kaledin, měli velikou bojovou zkušenost a zaslouženou bojovou pověst, která nebyla menší věhlasu osob, stojících v čele hnutí dobrovolnického.

V tom vězí příčina onoho nepřívznivého poměru, jaký se vyvinul mezi kozáky a dobrovolníky. Očekávajice, až historie probádá tuto otázku, kozáci zcela právem spoléhají na správné ocenění svého úsilí v boji s komunismem a přinesených obětí.

Druhým dílem téhož druhu jsou paměti gen. Lukomskeho, blízkého spolupracovníka gen. Děnikina. V této práci se rysují ještě ostřeji nedostatky, vytknuté v díle gen. Děnikina.

Podrobnostmi občanské války se zabývá řada prací, rozbirajících průběh bojů na frontě jižní, západní, severní a východní (kolčakovské). Nechtěpice přetěžovatí tuto stať, zdržíme se podrobného vyjmenování knih o tomto předmětu a vytkneme pouze údaje rázu všeobecného.

Nejobširnějším zdrojem v tomto oboru je z emigrantských prací berlinský „Archiv ruské revoluce“, vydávaný u J. V. Hessena, čítající dosud 15 svazků o 300 stranách průměrně. Tomuto vážnému dílu se nemůže vyhnouti žádný historik, pracující v otázkách ruské revoluce a občanské války. V něm je možno nalézt články o nejrůznějších otázkách, se všech front i všech údobí.

Z prací rázu historického o revoluci je záhodno se zmíniti o dvou dílech prof. Miljukova „Historie druhé ruské revoluce (rusko-bulharské vydavatelství v Sofii); práce tato není ještě ukončena.

Podle vzoru „Archivu ruské revoluce“ vydává Donská historická komise vážné dílo, „Donskou kroniku“. Úkolem jejím je vyličení účasti donských kozáků na revoluci. Vyšly dosud 2 díly — 350 až 370 stran; je v úmyslu vydati celkem pět dílů.

Konečně nelze pomlčet i o řadě románů z doby revoluce, napsaných donským vojenským spisovatelem gen. Krasnovem, druhým — po Kaledinovi — zvoleným donským atamanem. Všechny jeho romány, sledující cíl monarchistické propagandy, dobyly velkého úspěchu mezi emigranty. Čtyři z jeho románů byly vydány v několika cizích jazycích (jeden z nich „Od dvouhlavého orla k rudému praporu“ vyšel již ve čtyřech jazycích a tiskne se ještě ve třech).

2. Skupina směnověchovská: R. 1922 pracovala v jednotném směnověchovském žurnálu v Berlíně „Směna věch“. Tento časopis byl později zastaven, a místo něho nastoupil časopis „Nakanuně“, který zaměnil také bolševický orgán „Nový svět“.

V časopise „Nakanuně“ zaujala pevné postavení i vojenská skupina směnověchovská. V ní většinu tvořili bývalí členové Vrangelovy armády, z nichž někteří zaujímali vysoké postavení v staré armádě ruské. V tomto listě vojenští spolupracovníci se vojenským věcem vůbec nevěnovali. Ve svých článcích vyrovnávali osobní účty a očerňovali své politické nepřátele.

Konečně však, když obdržely podporu ze sovět. Ruska, voj. kruhy směnověchovců rozhodly věnovati se čistě vojenské literární činnosti. V německém vydavatelství začaly vydávati revui „Vojna a mir“, již vyšlo podnes 16 svazků. Prvé svazky upoutaly na sebe pozornost těmito význačnými vlastnostmi:

1. nespornou vážností obsahu i poučností článků,
2. vyloučením politiky z revue,
3. anonymisací všech ruských pisatelů, zatím co spolupracovníci Němci všichni se neskryli za pseudonym.

Poslední závada postupně odpadla, druhé dvě přednosti si však časopis udržuje a získává si pozornost všech vážných ruských čtenářů vojenských. Vydáván jsa pod protektorátem sovětské vlády a za její peníze, má přístup do Ruska. Až dosud články tohoto časopisu věnují se všestranně vojenským otázkám. Zvláště cennou jeho částí je část bibliografická.

Vzhledem k zániku časopisu „Nakanuně“ a ve spojení s očekávaným uznáním sovětské vlády západní Evropou, připravují se za hranicemi Ruska podle

zpráv tisku směnověchovského nové orgány, které měly získati jim potřebné spolupracovníky směnověchovce. Dokonce se již mluvilo o názvu jednoho orgánu — „Politika a vojna“ —, avšak pisatel tohoto článku dosud ho neviděl.

3. Sovětská skupina vojenských spisovatelů je nejtvořivější v oboru vydavatelském. Příčiny jsou úplně pochopitelné. Na svou práci mají jednak zvláštní prostředky, jednak sama vláda má zájem na tom, aby se mohla pochlubiti světu vojenskou literární činností „proletářského“ Ruska, která by ztělesnila myšlenky „proletářské“ taktiky a strategie a „proletářské“ vojenské doktriny. (Těchto terminů je užito podle sovětského vojenského tisku.)

Nutno znovu zde upozorniti, že účelem článku není podati úplnou charakteristiku těchto oborů činnosti; aby se článek nerozšířil, je možno jen se dotknouti těchto otázek.

1. Bibliografie: Čtenáře, který si přeje podrobněji se obeznámiti se sovětskou vojenskou literaturou, odkazujeme k zvláštním bibliografickým orgánům:

1. „Bibliografičeskij žezgodnik“ Vladislavova. (Vydání „Gosizdata“ — zkratka „Gosudarstvennoje izdatelstvo“.)

2. „Krasnyj bibliotekar“ pod redakci Daňavského, Smuchovského a Smuško.

3. „Sbornik statěj po bibliotekarnomu dělu“ vydavatelství „Krasnaja Nov“.

4. „Trudy 1-go vsrossijskago sjezda bibliotěčnoj raboty krasnych armii i flota“.

5. „Katalogi uzdanij Vysšago vojenno-redakcionnago sověta“. (Tato vydání dále budeme zkráceně označovati „V. V.“)

6. „Vojennaja kniga“ — měsíčník V. V.

7. „Bibliotěčnoje obozrěnie“.

II. Vojenské časopisy: Ve vojenské literatuře Sovětského Ruska je nápadný vysoký počet periodického vojenského tisku. Je těžké přesně udati názvy periodického tisku nynějšího. Zde jsou proto uvedeny jen ty orgány, které pisatel seznal z tisku a bibliografických přehledů za 4 roky (1920—1924). Mnohé z vyjmenovaných orgánů nyní již neexistují, jako naopak jsou zase jiné, které se nepodařilo pisateli zachytiti; některé názvy pravděpodobně chybně byly zařaděny bibliografickými zprávami emigrace mezi tisk sovětský.

1. „Věstnik vozdušnago flota“ (Věstník vzducholodstva) — orgán ústředního úřadu pro vzducholodstvo;

2. „Vojennyj věstnik“ — týdeník — redakci S. Kameněva a j.;

3. „Vojenno-istoričeskij sbornik“ — vyd. vojensko-historické komise;

4. „Vojennaja mysl i revolucija“ — dříve zvaný „Vojennaja nauka i revolucija“; vyd. Nejvyšší vojenská redakční rada;

5. „Vojennyj zarubežnik“ — vyd. V. V.

6. „Vojennoje znanie“ — orgán ústředního úřadu pro vojenské školství;

7. „Vojennoje obozrěnie“ — Gosizd., V. V.

8. „Vystrěl“ — měsíčník pěšího vojska;

9. „Vojennoja elektrotehnika“;

10. „Vojna i revolucija“ — orgán štábu ukrajinských vojsk;

11. „Vojenno-inženěrnij žurnal“;

12. „Věstnik aviacij“, Moskva;

13. „Vojennoje dělo“ — Moskva;

14. „Věstnik milicionnoj armii“ — Petrohrad;

15. „Vojennaja mysl“ — Taškent;

16. „Vojenno-topografičeskij žurnal“ Petrohrad;

17. „Věstnik auditorij voennago děla“ — Omsk;

18. „Vojennyj žurnal Sibiri“ — Omsk;

19. „Vojin“ — Vladivostok. Tento orgán asi omylem je zařaděn mezi sovětský tisk;

20. „Artilerijiskij žurnal“ — Petrohrad, pravděpodobně přejmenován na „Krasnaja artilerija“;

21. „Broněvoje dělo“ — orgán velitele obrněných vojsk;

22. „Krasnyj flot“ — vyd. námořního úřadu;

23. „Krasnaja armija“ — věstník voj. vědeckého svazu při válečné škole;

24. „Krasnoarměec“ — měsíčník — Moskva;

25. „Krasnoramějskaja pečat“;

26. „Krasnyj komandir“ — Petrohrad;

27. „Krasnoarmějskij teatr“ — Moskva;

28. „Krasnoje obozrěnie“ — Petrohradský voj. okruh.

29. „Morskij sbornik“ — Gosizd;

30. „Mirovaja vojna“ — voj. historický orgán;

31. „Na moře“ — voj. námořní komise;

32. „Revolucija i vojna“ — orgán západní fronty;

*) Hvězdičkou označuje autor tiskoviny, s nimiž doporučuje se obeznámiti.

33. „Revolucionnyj front“ — Charkov;
34. „Sibirskij strělok — Novonikolajevsk;
35. „Sibirskij krasnoarměec“ — Omsk;
36. „Snatženie krasnoj armii“ později asi pod názvem „Těchnika i snatženie krasnoj armii“;
37. „Svět krasnoj armii“;
38. „Sbornik trudov Vojenno-naučnago obščestva pri vojennoj akademii“;
39. „Izvěstija narodnago komisarijata po voennym dělam“ — Moskva.

Uvádíme úmyslně všechny tyto názvy, při čemž je záhodno ukázati, že tento velký počet není znakem cennosti vojensko-literární činnosti, nýbrž může spíše sloužiti za příznak toho, že se tápe na všech stranách a že se hledí proniknouti různými cestami.

Z celého výpočtu tisku zasluhuje nejvíce pozornosti „Vojennij věstník“, „Vojennaja mysl i revolucija“ a pro čtenáře odborníka také revues „Vojenno-istoričeskij sbornik“ a „Sbornik trudov voennonaučnago obščestva pri vojennoj akademii“.

Pomijejíce podrobnosti, seznámíme čtenáře stručně s některými zvláštnostmi tohoto tisku. Již ve 2. čísle revue „Vojennaja nauka i revolucija“ (nyni „Vojennaja mysl i revolucija“) odhalil Petrovskij, autor článku „Rozprava o vojenské doktríně“ nezaváženému čtenáři tajemství sovětského světa vojenského. Dělí jej totiž na dvě skupiny:

1. na „stoupence jednotné vojenské doktriny“, „doktrináře“ čili na „stoupence jednotných vojenských názorů“, a

2. na přívržence „proletářské strategie a taktiky“, zcela nové, která úplně odstranila „staré šablony“ (slova „proletářský“ je užíváno úplně věrně podle sovětského tisku).

Asi uprostřed mezi oběma skupinami stála tehdy skupina s Trockým v čele. Ten zastával názor, že „epocha otřesů vojenských i revolučních, v historii nebývalých, odstranila všechny šablony a možnosti obměn určitých událostí. Nepodádné, tradiční a konservativní orientace již nemůže býti.“ (Jeho článek „Vojenská doktrina čili vojenská doktrinářství“).

Tedy i ve vojenském oboru sovětská pohlaví tvořili „proletářskou strategii i taktiku“ podle zvláštního svého návodu. Avšak odborník vojenský jest si dobře vědom, že není „Fochovy taktiky a strategie“ (které Trocký tolik nenávidí) ani „proletářské“. Jest pouze taktika a strategie zdravého rozumu, kterými docílil Foch ve vojensví úspěchu na frontě.

Nejdříve se vzhopili k literární činnosti vojenské důstojníci starého generálního štábu, kteří zůstali v sovětské armádě, a založili orgán „Vojennaja nauka (mysl) i revolucija“. Tento orgán, v němž osvětlovali všechny vojenské otázky s hlediska čistě naučného a nikoliv fantasticky-proletářského, poplašil nové „proletářské“ důstojníky štábní. Ještě když studovali v akademii, spolčili se proti starým štábním důstojníkům a založili nakonec „Vojenno-naučnoje obščestvo izučeniija opyta klassovoj vojny pri akademii generalnago štaba“ (vojensko-naučný svaz pro studium zkušeností třídní války, založený u válečné školy).

„Tento svaz byl reakcí proti učebnímu programu akademie,“ neboť „politická zralost a bojové zkušenosti dávají jeho členům právo uplatňovati ideje „proletářské“ vojenské nauky.“ Svaz - prohlašuje hrdě jeho předseda - ukáže svoje síly i na frontě povstání ujařmených zástupů dělníků jiných zemí.“ (Viz „Dva roky rudé akademie generálního štábu — r. 1918 září — 1920“; revue posluchačů akademie pod řed. Věnského (Sibirjakova) — str. 56 a 51).

Svaz byl také hlavním tvůrcem založené u válečné školy revue rudých důstojníků gen. štábu „Sbornik trudov vojenno-naučnago obščestva pri vojennoj akademii“.

Rudí štábní důstojníci vystoupili tu proti starým důstojníkům štábním, se skupeným ve „vojensko-historické komisi“, s těmito výtkami:

1. staří štábní důstojníci nemají pochopení pro to, že jsou tu zkušenosti z občanské války;

2. oni jsou ještě pod dojmem imperialistické války, kterou tvořili, již se přímo účastnili a kterou chtěli proto především studovati.

To je jaksi oficiálně řečeno; ve skutečnosti to jsou pouhé záminky. Rudí štábní důstojníci usilují získati převahu, což vysvítá z jejich práce, kterou jsme již uvedli („Dva roky rudé akademie“).

Na to staří štábní důstojníci klidně a oprávněně odpovídají:

1. ukazují na své zásluhy o organizaci armady;

2. nadhazují, že i v budoucnu jich bude ještě zapotřebí;

3. naznačují, že „redakčnímu sboru „Vojenno-naučného občestva“ při velké dávce odvahy chybí poněkud ... skromnosti a informovanosti“;

4. upozorňují redakci „V.-n.-obšč.“, že „přiliš odvážně se žene do studia zkušenosti občanské války.“ (Citováno z „Vojennaja nauka i revolucija“ r. 1922, č. 2.)

Úmyslně zůstáváme jen při těchto rozporech, které se jeví na počátku nového třídního vojenského světa sovětského Ruska. Čtenáři, který by si přál proniknouti do podrobnosti, doporučujeme bližší studium uvedených již orgánů.

Nyní krátce závěrečně ocenění „proletářské“ strategie a taktiky. Všechny zásady rudých důstojníků gen. štábu jsou založeny na tom, že normálním způsobem války je válka „třídní“. To může přinést hlasatelům těchto zásad úspěch jen za stejných podmínek, v jakých ho dosáhli v důsledku občanské války v Rusku, kde ovšem nevztáhla ani taktika ani strategie. Jakmile se však utká „proletářské“ vojenské umění s „doktrínami“ zdravé evropské armády, vytvořené národem, který nepřijal komunismu, vyhlídka „proletářských“ gen. štábů na úspěch zmizí. Jasným příkladem takové situace je sovětopolská válka roku 1920, kde armáda polská, která nepropadla úplnému vnitřnímu rozkladu, rozbila výtvar „proletářských“ strategií: proslulému Buděnnému stěželo se podařilo uniknouti, a ostatek armády sovětské západní fronty byl rozbít.

Nepřehlízíme k tomu, jak pohlíží nyní státy západní Evropy na nebezpečí komunismu; nutno pouze ukázat, že při změně situace může dojít i k novým zjevům, z nichž nejnebezpečnějším by byl úpadek mravních sil „kapitalistických“ států, což jest jedním z charakteristických příznaků učení „proletářských“ strategií. Je záhodno počítati s tím, že při úpadku mravních sil vyzněla by výzva k ochraně vlastní prázdňím zvukem, čehož právě tak si přejí hlasatelé zásad „rudého“ gen. štábu.

Nyní přistoupíme k dalšímu výpočtu děl z různých vojenských oborů.

(Pokračování.)

Svédská armáda.

Svédská armáda je opatřena novým stejnokrojem pro pole a pro čas míru. Prvý je barvy šedohnědozelené a skládá se z čepice (v zimě kožešinová), z kabátce, z kalhot, ze šedého pláště, z kožichu a z ocelové přílby. Hodnostní odznaky se nosí na čepici, na límci, kabátci a plášti a to: pro důstojníky stříbrné, pro poddůstojníky soukenné pásky. Příslušnost k různým útvarům vyznačují arabská čísla na kabátci a plášti; příslušníci intendantní služby nosí písmeno „I“, ženijní „E“ a vozatajská služba „T“. Pěchota má barvu výložků žlutou, jezdecko bílou, dělostřelectvo červenou, ženijní vojsko černou, trén blémodemou, intendantce šarlachovou.

Svensk. Mil. Tidskrift 1924, č. 5; M. W. roč. 109, č. 6.

xy.

Irská armáda.

Irská armáda čítá 1081 důstojníků a 17.807 mužstva. U armády, která teprve před dvěma lety byla vytvořena, je jistě všeho nedostatek. Schází zejména zdatné důstojnictvo. Její organizace: země svobodného státu Irsko rozdělena je na 3 velitelské okresy (západní se sídlem v Athlonu, jižní v Corku a východní v Dublinu) a na velitelská cvičiště v Curragh u Dublinu. Těmto jsou podřízena velitelská brigádní okresy (čís. 1—9). Divisi armáda nemá; pro bojové účely se tvoří smíšené brigády. Stav armády jest: 3 velitelské okresy, 9 velitelských brigád, 27 praporů pěchoty, 2 baterie, 2 zákopnické roty, 4 roty obrněných aut, 5 přezvědňích rot, 1 letecký oddíl. Organizace vojska jest jen přizpůsobena jeho hlavní úloze, t. j. zabránění vnitřním nepokojům. (M. W. roč. 109, č. 8.)

xy.

Armáda japonská.

Až do roku 1868 byla vojenská služba v Japonsku po staletí privilejií samurajů, t. j. šlechticů. Obecný lid nebyl připuštěn k tomuto řemeslu, jež bylo cti a zábavou. Z této soustavy zbyl po roce 1868 v japonské armádě prvek nejcecnější: neobyčejně vypěstovaný smysl pro čest. Japonsko přijalo evropskou soustavu ozbrojeného národa a změnilo privilejií v povinnost, týkající se všech společenských tříd. Byli povoláni francouzští instruktoři a na čas byl francouzský vliv převládající. Na školách japonských studovala se historie napoleonská a francouzské strategické doktriny. Ale francouzský vliv netrval dlouho. Nešťastná válka roku 1870—71 způsobila rivalitu metod francouzských a německých. Když pak roku 1885 maršal Oyama, budoucí vítěz ve válce rusko-japonské, vrátil se z Evropy, kde studoval vojenskou organizaci různých velmocí, převládl vliv pruský, a německá armáda stala se vzorem japonské armády. Téhož roku byl pruský generál Mohl jmenován rádcem japonské

armády a začal budovati japonský generální štáb. Německé doktriny, němečtí spisovatelé vojenství s Clausewitzem v čele, byli denním chlebem. Tento vliv trval až do zhroutení Německa. Nicméně dlužno poznamenati, že tu byla také určitá reakce japonského temperamentu, která přizpůsobovala německou doktrinu. Na př. kázeň byla založena na smyslu cti. Generál Mohl byl podporován vydatně generací generálů, které můžeme považovati za tvůrce japonské armády. Byli to maršálové Yamagato a Oyama, generál kníže Katsura, jenž se hlavně obíral organizací administrativy, a generál Kavakani, jenž s Mohlem organizoval nejvyšší velitelství. Výsledky armády japonské jsou známy: r. 1894 vítězství nad Čínany, r. 1900 účast expedice do Číny, kde se japonské vojsko ukázalo rovnocenným s nejlepšími vojsky evropskými a konečně r. 1904—1905 definitivní zkouška japonské armády. Z této války získali Japonci velmi cenné poučení. Zmiňujeme se jen o úloze polních zákopů a opevnění, o nezbytnosti těžkého dělostřelctva, jehož Japonci vůbec neměli a které musili nahraditi dělostřelctvem pevnostním, mohutným sice, ale ne tak pohyblivým.

Za světové války byli Japonci horlivými pozorovateli a snažili se vytěžiti ze svého pozorování důsledky taktické i strategické. Vliv německý byl po světové válce nahrazen vlivem francouzským. Doktrina francouzská jest horlivě studována. K reorganizaci letectva povolala vláda japonská missi francouzskou (pluk. Faurea). Program národní obrany není uskutečňován, poněvadž není mezinárodního napětí, v důsledku konference Washingtonské a pro omezený rozpočet způsobený nedávným zemětřesením.

Podstatou japonské doktriny jest: vítězství může býti dosaženo jen ofensivou, jest třeba stále útočiti a zvláště, když jsme slabší. Vítězství u Mukdenu jest ilustrací této teorie. Druhým podstatným principem jest převaha iniciativního ducha na všech stupních vojenské hierarchie. Když německý vliv nabyl převahy a francouzští důstojníci byli nahrazeni důstojníky generála Mohla, hlásali tuto iniciativu, jež přispěla značně k vítězství německému r. 1870—71. Tento příklad hluboce působil na japonský štáb. Žáci však předčili učitele a snaží se rozvinouti iniciativního ducha až k prostým vojákům.

Veliký význam kladený ve Francii na materiál považují Japonci za důsledek nezbytnosti šetření lidskými životy v zemi, jejíž natalita jest slabá. Japonsko není za války jisto, udrželi své námořní komunikace. Bude snad nuceno spoléhati na svůj vlastní průmysl, dnes ještě málo rozvinutý. Jeho zásobování petrolejem jest také velmi problematické, zkrátka, jeho materiální zdroje mohly by býti nebezpečně oslabeny. Japonsko spoléhá tedy méně na svůj materiál a jest odhodláno obětovati nejvyšší měrou svou pěchotu. Mohutnost palby, nezbytnost podporovati pěchotu, zabezpečiti součinnost zbraní, nikdo v Japonsku nezapírá, ale pěchota jest nicméně zbraní hlavní a její rozhodující význam musí býti zaplacen obětmi. Tyto oběti mohly by býti tím těžší, čím by služba průzkumná byla slabší. A v tom tkví ještě veliký nedostatek japonské armády. Jezdeckto japonské jest nečetné pro nedostatek koní. Letectvo se teprve rozvíjí. Užívané aparáty jsou většinou cizího původu. Avšak japonské autority tento nedostatek poznaly a lze věřiti úsilí, že bude brzy odstraněn.

Moderní války dokázaly, že hodnota mravní, vlastenectví, odolnost vojáka, mají takovou cenu, jako síla hmotná. A hodnotu mravní japonské armády nelze zapíráti. Přes bolševickou propagandu velká většina národa jest naplněna vlastenectvím, které má hluboké kořeny v přirozeném náboženství a v předcích. Mikado sám pochází od boha, Japonsko jest zemí boží, a celý národ japonský smýšlí vysoko o sobě, i o své rase. Revoluce z r. 1868 byla především reakcí proti cizímu panství. Do Japonska nikdy nikdo nevnikl, naopak Japonsko často dobývalo a z toho pochází v národě veliká a oprávněná pýcha. K tomuto vlastenectví pojí se neobyčejně vypěstovaný smysl pro čest, dědictví to po samurajích. Jest znám rytířský ideál středověkého Japonska, věrnost samurajů až k smrti. Méně však jest známo, že v armádě naprosto moderní tento smysl pro čest a věrnost, tento ideál rytířský trvá u prostého vojáka jako u generála. Harakiri, dobrovolná to smrt z důvodů rytířských, která se nám zdá mnohdy malichernou, neupadla v zapomenutí ani v oněch kruzích, které jsou nejsilnější prosceny západní kulturou. Nic nedokazuje to lépe, než harakiri vítěze Portarturského, generála Nogí a jeho ženy, kteří nechtěli přežiti svého panovníka Mikada Mutsu Hito. Toto vlastenectví, tento cit pro čest, usnadňují vojenskou kázeň.

Armáda se doplňuje podle soustavy odvodní z roku 1873, velice podobné soustavě německé před válkou. V principu mohou býti všichni zdraví muži od 17 do 40 let povoláni do vojska. Ve skutečnosti to nikdy nenastane. Za války rusko-japonské byla povolána jen záloha, zeměbrana vůbec nikoli. Všichni 20letí muži jsou postaveni před odvodní komisí. Ti zdraví, kteří jsou 1 m 50 cm

vyšší, jsou losováním rozděleni na 3 kategorie. První kategorie slouží 2 roky v armádě aktivní, 4 roky a 4 měsíce v první záloze, 10 let ve druhé záloze a 17 let a 4 měsíce v zeměbraně. Druhá kategorie jest zařazena do zvláštní formace záložní, podobně bývalé německé nahradní (Ersatz). Jsou podrobeni jen krátkému výcviku. Třetí kategorie jest přímo zařazena do zeměbrany a nekona žádný výcvik. Ti, kteří jsou menší než 1 m 50 cm a větší než 1 m 44 cm, jsou zařazeni do zeměbrany. Ti, kteří jsou menší než 1 m 44 cm nebo, kteří jsou té chvilě nemocní, jsou propuštěni a příštího roku prohlášeni buď za schopné nebo definitivně sprostěni. Takto vlastně jen část celého kontingentu zdravého slouží činně. Stálá armáda jest menší než 300.000 mužů; z toho 1—2% negramotných. Poddůstojníci mají tři stupně: desátníky, četaře a rotníky. Důstojníci pocházejí ze škol vojenských přípravných, z kadetek a ze školy válečné. Kromě toho existuje mnoho škol aplikačních, dělostřelecká a ženijní, taktická pro pěchotu, tělocvična a střelecká (jezdecká, střelecká pro těžké dělostřelectvo, pro lehké dělostřelectvo, škola letecká atd.). Postup důstojníků jest poměrně rychlý: od poručíka k nadporučíku a od toho ke kapitánu po 2 letech, od kapitána k majoru 4 leta, od majora k podplukovníkovi 3 leta, od podplukovníka k plukovníkovi a od toho k brigádníkovi po 2 letech, od brigádníka k divisionáři 4 leta, takže z poručíka může býti po devatenácti letech divisionář. Věková hranice pro vyšší důstojníky a generály jest stanovena takto: pro majora 50 let, podplukovníka 53 let, plukovníka 55 let, brigádníka 58 let, divisionáře 62 let, velitele armádního sboru 65 let. Pro maršály není ohraničení věkového. Velitele armádních sborů a maršály jmenuje panovník.

Všichni důstojníci však nepocházejí ze škol vojenských. Určité procento jich se rekrutuje z poddůstojníků, jimž jsou pak přístupny všechny stupně vojenské hierarchie. Důstojníci záložní jsou buď bývalí důstojníci aktivní nebo studenti, jednorocní dobrovolníci. Roku 1921 bylo ve službě činné 228 generálů, 2.882 důstojníků vyšších, 12.686 důstojníků subalterních a 2.316 důstojníků pocházejících z poddůstojníků, celkem 18.052. Nad touto organizací bojovníctva stojí ještě dva orgány: rada maršálů a admirálů (z r. 1893), která je určena, aby radila panovníkovi. Nejvyšší rada válečná, utvořená r. 1904, skládá se z ministrů války a námořnictva a obou náčelníků nejvyšších štábů a člena jmenovaného panovníkem.

V Japonsku jako ve Francii jest divise podstatná jednotka. Skládá se obyčejně ze dvou pěších brigád, t. j. ze 6 praporů po 600 mužích, z pluku jezdeckého (300—400 mužů), z pluku polního dělostřelectva (6 baterií po 4 dělech) a praporu ženijního (3 roty po 150 mužích). Kromě toho asi 300 mužů je přiděleno k různým pracím. Za míru má japonská armáda 20 divisí, z toho 2 v Korei. K tomu nutno připočítati císařskou gardu v Tokiu. Stálá armáda má celkem 272.000 mužů a 45.000 koní.

Po válce rusko-japonské a po válce světové byly některé zbraně obzvláště pečlivě organisovány, hlavně těžké a polní dělostřelectvo, roty kulometné, doprava a letectvo. Dělostřelectvo těžké nahradilo dělostřelectvo pevnostní, které mělo kdysi význam jen obranný. Ke každé divisi jest přidělen pluk polního dělostřelectva kromě divise 9. a 11., které mají po pluku dělostřelectva horského. Kromě toho existuje 6 brigád těžkého dělostřelectva polního a dva pluky dělostřelectva horského. Dva vojenské arsenály (v Tokiu a Osace) zásobují armádu zbraněmi, municí a prachem. Skladiště dělostřeleckých je pět. Kulometry japonského původu jsou přičleněny po baterii k plukům pěchoty. K zvláštnímu zbráním ještě patří 2 pluky železniční, 2 pluky telegrafní, rota balonová a automobilní doprava. Ta není z důvodů finančních dokonale organisována. Naděje se v Japonsku rozvíjí aviatika. Roku 1915 byl zřízen sbor vojenských aviatiků a skládá se dnes ze 4 praporů (150 letounů). Roku 1920 založena byla škola letecká, která hned prvním rokem vychovala 100 pilotů.

Světové události, smlouva washingtonská a pád carského Ruska, přivedly Japonsko k úvaze, aby zmenšilo své stále počty. Byly tu ovšem také důvody politické a finanční. Již r. 1922 žádala sněmovna vládu, aby zmenšila vojenský rozpočet o 40 mil. jenů a snížila službu vojenskou ze 2 let na 14 měsíců. V principu bylo to přijato, ale definitivně dosud není uskutečněno, poněvadž je k tomu zapotřebí času. V celku má býti armáda zmenšena o 20 rot pěších, 29 eskadron jezdeckých, 1 baterii dělostřeleckou na koních, 108 rot děl, pol. a 7 rot ženijních. Zato má vzrůst o 8 rot děl, horského, 4 baterie děl, těžkého polního, o 2 roty železniční, 4 roty telegrafistů a 2 roty letecké. Vojenská služba byla zkrácena a propuštěno dosud 1800 důstojníků a 56.000 mužů. (Podle článku Luciena Beca: L'Armée Japonaise v Revue Milit. Gén. oct. 1924.) W. L.

RŮZNÉ.

Francie:

Netoliko v naší republice, ale též v jiných státech projednává se nyní zlepšení platů důstojnictva. Podáváme zde **návrh zlepšení hmotných poměrů francouzského důstojnictva:**

Služné	Franků ročně
Maréchal de France	75.000
generál, velitel divise	39.960
" velitel brigády	30.250
plukovník (colonel)	25.290
podplukovník	20.610
major 2. třídy	17.640
major 1. třídy	15.930
kapitán 4. třídy	14.778
kapitán 3. třídy	13.062
kapitán 2. třídy	12.546
kapitán 1. třídy	10.430
poručík 3. třídy	10.170
poručík 2. třídy	9.450
poručík 1. třídy	8.730
podporučík	7.560
podporučík (záložní)	7.560

Činovní přírůstek (ročně)

	I.	II.	III.
generál (ženatý)	6.480	5.760	5.040
" (svobodný)	3.240	2.880	2.520
vyšší důst. (ženatí)	5.760	5.040	4.320
" " (svobodní)	2.880	2.520	2.160
nižší " (ženatí)	4.320	3.600	2.880
" " (svobodní)	2.160	1.800	1.440
Rotmistři (ženatí)	3.240	2.520	1.800
" (svobodní)	1.620	1.260	900
poddůst. (ženatí)	2.880	2.160	1.440
" (svobodní)	1.440	1.080	720

Dnešní drahotní přírůstek se zrušuje zavedením činovního přírůstku. Předvídá se, že I. stupnice činovního přírůstku bude vyhrazena učilištím a snad také pro Alžír a Tunis.

Stupnice II. je stanovena pro Paříž, Marseille, Lyon, Bordeaux, Lille, Strasbourg, Metz, Toulon a Brest.

Pro ostatní posádky bude platná III. stupnice. Kromě toho francouzští důstojníci neplatí **pensijního příspěvku a daně z příjmu.**

Na francouzských drahách požívají tři čtvrtin slevy (vojenská průkazka).

Uvedená čísla dlužno násobiti 1/8 pro převedení na čs. koruny. („Le Temps“, 13. listopadu 1924.)

Por. Pávek.

Rusko:

Automatická puška lehká, sousta-vy Federovovy, zavedena byla do ruske armády. Jest tak těžká jako puška obyčejná, ráže 6,5 mm, nábojník s 25 náboji, počáteční rychlost 680 m. 75—200 ran za minutu. — Wf. (B. B. 10.)

Ruské ponorky ve světové válce.

Ruské válečné loďstvo započalo světovou válku za nepříznivých okolností. Jeho porážky v r. 1905 nebyly ještě vyrovnány. Loďstvu scházely nejmodernější řadové lodě, jichž stavba nemohla býti do r. 1914 ukončena. Pobřeží Baltického moře byla německým loďstvem všude ohrožena; zajišťovalo je 12 starých ponorek, pak několik desítek torpédovek a několik minových přehrad. Ihned po vypuknutí války bylo započato se stavbou nových ponorek o 650 tunách, z nichž každá mohla podle systému admirála Buhnova vyložit 10 min najednou. Ve válce křížovaly tyto ponorky jak v Baltickém, tak i v Černém moři. Ponorka „Okun“ potopila 21. V. 1915 německou řadovou loď „Wittelsbach“ a podařilo se jí šťastně uniknouti. Nehotový torpédový člun „Krab“ vyplul s 64 minami a vyložil je na ústí Bosporu do Černého moře; to bylo příčinou zkázy tureckého křižáku „Breslau“. Ríšský záliv byl v září 1915 svěřen ochraně tří starých ponorek; ty přinutily německé loďstvo, že musilo záliv překotně opustiti. Ponorka „Akula“ bombardovala v listopadu 1915 Gdansk, potopila při ústupu jeden německý dělový člun, byla však po té sama potopena. — Výzbroj ruských ponorek záležela zprvu ze 37 mm děla; koncem války byly ozbrojeny deseti děly ráže 55 cm. V r. 1916 bylo počato se stavbou dvou ponorek o 2200 t. Revoluce dalšímu vývoji však zabránila.

Vojenný sborník (1923) č. 4.; M. W. roč. 109 (1924) čís. 6. xy.

Spojené státy severoamerické.

Browning, známý americký vynálezce předložil v dubnu dva modely automatického děla 37 mm; jedno s počáteční rychlostí 395 m, druhé 610 m. Mohou dati 100 až 150 ran za minutu. Projektil váží 570 g a zbraň i s podstavcem strojním 72 kg. Donosnost 11 km. — Wf. (R. A. 10.)

Americký obchodní letoun „Stout“ konal zkušební let. Jest to monoplan s motorem Liberty o 400 HP, celý z kovu (rozpětí 18 m, délka 14 m, výška 3,6 m, váha 1659 kg, břemeno 48 kg na 1 m², rychlost maximální 187 km, minimální 80 km). — Wf. (B. B. 10.)

Německo:

Počet automobilových vozidel v Německu. Od světové války Německo podstatně zvětšilo výrobu aut, takže dnes má jich tolik jako Francie. Za

rok 1922 vyrobilo 21.361 motocyklů, 17.637 těžkých aut a 8.028 aut lehkých. Celkem koncem roku 1923 mělo 55.499 motocyklů, 100.329 těžkých aut a 51.739 lehkých, dohromady 211.477. Toto číslo dnes jistě již značně větší, dokazuje mohutný rozvoj automobilového průmyslu v Německu a otvírá příznivé výhledy pro jejich užití v nové válce. — Wf. (R. J. 11.)

Manévry v Německu konaly se letos po prvé od světové války. Účasť nily se jich čtyři pěší divise a jedna divise jezdecká a trvaly pět dní. — Wf. (R. J. 11.)

Německý průmysl letecký vyvíjí činnost v oblasti aviatiky sportovní a turistické. Mnoho firem zakládá pilotní školy a konstruuje bromadně sportovní a školní letouny. V Berlíně jsou školy čtyři, v Hamburku tři, v Münsteru dvě. Nejčinnější jsou školy v Kasselu a Hannoveru. V květnu a červnu letošního roku založeno mnoho nových škol: v Královci, Tilsitu, Stettíně, Magdeburku, Mnichově, Stuttgartu, Meiningen, Eisenachu atd atd. — Wf. (B. B. 10.)

Ludendorff a „Gelbkreuz“. General Hoffmann zmiňuje se ve svém díle („Der Krieg der versäumten Gelegenheiten“, Mnichov 1923), jak uvažoval Ludendorff, má-li se jedovatého plynu, nazvaného „Gelbkreuz“, užívatí či nikoliv.

Tento strašlivý plyn lišil se od jiných plynů, že neúčinkoval přímo na dýchací ústrojí, nýbrž spíše na kůži. Částičky jeho usadily se na oděvu, poněmž pronikly až na kůži a způsobily velmi nebezpečné popáleniny. Plynová maska chránila jen málo před jeho účinky; aspoň poněkud a na krátký čas mohlo tomuto nebezpečí býti čeleno tím, že vojínům bylo dáno čá-

stejí úplně nové šatstvo plynem nepoškozené.

Vynálezem plynu byl německý tajný rada Haber asi v červnu r. 1917. Haber navrhl Ludendorffovi, aby byl nový plyn v armádě zaveden, ale jen tehdy, může-li býti konec války do jednoho roku zabezpečen. Vynálezce ručil za to, že protivník po dobu jednoho roku nebude moci napodobiti nový plyn, že tudíž možno ho pro tuto dobu úplně využiti bez obavy, že by nepřítel mohl upotřebiti plynu téže, anebo ještě mocnější kvality. Nebude-li však válka do roku ukončena, usuzoval profesor Haber, že bude těž pro Německo ztracena, bude-li „Gelbkreuz“ skutečně v německé armádě zaveden; chemikům Dohody podaří se vyrobiti též plyn, a to, díky mocnému jejich průmyslu, ve velmi značném množství, a pak upotřebí ho proti Němcům. Německé armády nebudou se moci tomu ubrániti, jelikož nebude již dostatečných prostředků (gumové pláště, trojí oděv pro každého vojína a j.). Nepříteli nebude třeba ani útoku na německé posíle, on posádku prostě „vysílí“. Prof. Haber zmýšlil se jen v časovém údaji. Dohodě podařilo se teprve po 16 měsících vyrobiti „Gelbkreuz“. Kdysi bylo příměří uzavřeno, mělo v zásobě francouzské vojsko asi 5000 t tohoto plynu. P.

Holandsko:

Manévry v Holandsku konaly se v září v okolí Limburku za vedení generála Mullera-Massise. Byl zkoušen nový typ lehké brigády, kterou bylo nahrazena jezdecká brigáda. Lehká brigáda skládá se ze 2 pluků jezdeckých, ze 3 praporů cyklistických a z pluku dělostřeleckého na koni. — Wf. (R. M. F. 11.)